

Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2011. gadā

1. 2011. gadā Satversmes tiesā no fiziskām personām saņemti 488 iesniegumi. No tiem 362 atzīti par acīmredzami nepiekritīgiem, bet 126 reģistrēti kā pieteikumi un nodoti izskatīšanai Satversmes tiesas kolēģijās. Tāpat kolēģijas izskatījušas četrus Saeimas deputātu, vienu tiesībsarga, 16 vispārējās jurisdikcijas tiesu, vienu Valsts kontroles un 41 juridisko personu iesniegto pieteikumu. Pavisam kopā izskatīšanai tiesas kolēģijās nodoti 189 pieteikumi.
2. 2011. gadā Satversmes tiesa ir ierosinājusi 21 lietu: 12 lietas ierosinātas uz konstitucionālās sūdzības pamata, četras lietas ierosinātas pēc vispārējās jurisdikcijas tiesas pieteikuma, trīs lietas pēc Saeimas deputātu pieteikuma, viena lieta pēc Valsts kontroles padomes pieteikuma un viena lieta pēc Tiesībsarga pieteikuma.
3. Kopumā 2011. gadā ir izlemtas 42 lietas (spriedumu un lēmumu skaits ir mazāks, jo līdzīgas lietas ir tikušas apvienotas).
4. 2011. gadā tiesvedība izbeigta 8 lietās. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta 2¹. daļu Satversmes tiesas lēmumā par tiesvedības izbeigšanu sniegtā tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām. Vairākos lēmumos par tiesvedības izbeigšanu ir ietvertas būtiskas atziņas tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumos.
5. 2011. gadā Satversmes tiesa ir taisījusi 27 spriedumus. Spriedumos vērtēti tādi jautājumi, kas saistīti ar sociālo garantiju samazinājumu, nodokļiem un nodevām, regulējumu, kas paredz kredītiestādes pāreju citām personām, parādnieka tiesību aizsardzību civilprocesā, tiesībām iesniegt blakus sūdzības, teritorijas plānošanu.

Satversmes tiesas likuma 32. panta otrā daļa noteic, ka Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām. Tātad tam ir *erga omnes* spēks, proti, tas ir vispārsaistošs.

LĒMUMOS PAR TIESVEDĪBAS IZBEIGŠANU IETVERTĀS ATZINĀS:

§ Lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-31-01 „Par Krimināllikuma 320. panta (2002. gada 25. aprīļa likuma redakcijā) otrās daļas vārdu “konfiscējot mantu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam” ietvertās atziņas:

✓ Izskatot lietas, kas skar Krimināllikumā noteikto sankciju konstitucionalitāti, Satversmes tiesai jāņem vērā, ka likumdevējam sodu politikas jomā ir plaša rīcības brīvība, taču Satversmes tiesas kompetencē ir pārbaudīt to, vai likumdevējs nav acīmredzami pārkāpis tam Satversmē noteiktās rīcības brīvības robežas (5. punkts).

✓ Uz mantu, kas KPL noteiktajā kārtībā atzīta par noziedzīgi iegūtu, tās prettiesiskajam ieguvējam nav īpašuma tiesību, un līdz ar to šāda manta neietilpst Satversmes 105. panta tvērumā (7. punkts).

✓ Lai secinātu, vai, piemērojot mantas konfiskācijas sodu, personas pamattiesības tiek ierobežotas samērīgi, būtu jāizvērtē konfiskācijas soda izpildes aspekti, tostarp tas, vai likums paredz nekonziscēt personai tādu tai likumīgi piederošā īpašuma daļu, kas nepieciešama tās pamatvajadzību apmierināšanai (12.5. punkts).

§ Lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-52-03 „Par Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr. 423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” 44.4. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam” ietvertās atziņas:

✓ Satversmes tiesas kolēģija, izskatot konstitucionālo sūdzību, vērtē tikai tās atbilstību Satversmes tiesas likuma prasībām. Satversmes tiesas kolēģiju lēmumi attiecas tikai uz to adresātiem, un tajos ietvertās tiesiskās atziņas var kalpot vienīgi par interpretācijas līdzekli pamattiesību un tiesiskas valsts principu satura noskaidrošanai (8. punkts).

✓ Brīvības atņemšanas iestādē noteiktajai dienas kārtībai un uzvedības noteikumiem jābūt vēršotiem uz soda izpildes režīma nodrošināšanu un soda mērķu sasniegšanu. Piemērojot normatīvos aktus, kas nosaka notiesātā tiesību un pienākumu saturu, ir jāgādā par to, lai likumdevēja noteiktie soda izpildes mērķi tiktu sasniegti (9. punkts).

§ Lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-64-01 „Par Personu apliecinošu dokumentu likuma 16. panta pirmās daļas 4. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 98. panta pirmajam un otrajam teikumam” ietvertās atziņas:

✓ Tiesības brīvi izbraukt no Latvijas sevī ietver vairākus aspektus. Tiesības atstāt valsts teritoriju nevar tikt ierobežotas, prasot iemeslu, kāpēc persona vēlas atstāt valsti. Tāpat šīs tiesības nevar tikt ierobežotas, nosakot, cik ilgu laiku indivīds drīkst atrasties ārpus valsts. Tās sevī ietver indivīda tiesības brīvi izbraukt uz citu valsti pēc savas izvēles, ja vien attiecīgā valsts viņu uzņem (9.1. punkts).

✓ Personas tiesību un pienākumu kopumu nosaka personas tiesiskais statuss. Savukārt valstij ir pozitīvs pienākums nodrošināt personu ar tās tiesiskajam statusam atbilstošiem personu apliecinošiem dokumentiem (9.2. punkts).

✓ Valsts pienākums ir nodrošināt tādu normatīvo regulējumu, kas personas tiesiskā statusa maiņas gadījumā dotu tai iespēju savlaicīgi un bez nesamērīgiem apgrūtinājumiem saņemt personu apliecinošu dokumentu (13.1. punkts).

§ Lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 „Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 19. punkta „c” apakšpunkta (2001. gada 22. novembra likuma redakcijā) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam” ietvertās atziņas:

✓ Likumdevēja mērķis apstrīdētās normas regulējuma kontekstā bija nošķirt tādu tiesisko situāciju, kad persona atsavina savu nekustamo īpašumu, no situācijas, kad persona iegādājas nekustamos īpašumus ar nolūku vēlāk tos atsavināt un gūt peļņu (8.2. punkts).

✓ Noskaidrojot jēdziena „savs īpašums” saturu, jāņem vērā Nodokļa likumā ietvertais saimnieciskās darbības tiesiskais regulējums. No tā secināms, ka "savs īpašums" ir tāds īpašums, kas nav atzīstams par "preci" likuma 11. panta otrās daļas 1. punkta izpratnē, proti, kas nav tirgošanās objekts un attiecībā uz ko ir konstatējams personas nolūks lietu ilgstoši saglabāt savā īpašumā. Savukārt par ienākumiem no "sava īpašuma" pārdošanas, ņemot vērā Nodokļa likuma 11. pantā 1.¹ daļā ietverto fiziskās personas saimnieciskās darbības definējumu, nav atzīstami ienākumi no darbības, kas vērsta uz tirdzniecību, proti, ienākumi no tirdzniecības. Likumdevēja mērķis bija ar apstrīdēto normu atbrīvot nodokļu maksātāju no iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksāšanas par sava nekustamā īpašuma pārdošanas ienākumiem, nošķirot šādus ienākumus no saimnieciskās darbības ienākumiem. Proti, minētais atbrīvojums no iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksāšanas nav attiecināms uz ienākumiem no tāda nekustamā īpašuma pārdošanas, kas iegādāts ar mērķi to vēlāk pārdot (9.3. punkts).

✓ Nodokļa likumā ietvertais pamatprincips ir tāds, ka personai jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis par visiem tās ienākumiem, ciktāl likumdevējs nav paredzējis citādi. Tādējādi personas atbrīvojums no pienākuma maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli ir izņēmums no vispārējā principa – nodokļu maksāšanas pienākuma (9.5. punkts).

✓ Tiesību teorijā ir atzīts, ka saskaņā ar principu *singularia non sunt extenda* likumā noteiktie izņēmumi nav interpretējami paplašināti un līdz ar to arī nav piemērojami pēc analogijas. Šāds uzskats ir pamatots ar apsvērumu, ka izņēmuma noteikumu paplašinātas iztulkošanas gadījumā vai gadījumā, kad tie tiek piemēroti pēc analogijas, pastāv risks izjaukt likumā ietverto kopsakaru starp "noteikumu" un "izņēmumu no noteikuma". Citiem vārdiem, ja kāds likuma noteikums domāts konkrētam izņēmuma gadījumam vai šādu gadījumu grupai, tad minētajā noteikumā paredzētās tiesiskās sekas nav attiecināmas uz dzīves gadījumiem, kuros nav radusies šāda izņēmuma situācija. Tāpat nepieciešams izvairīties no tā, ka izņēmuma noteikuma pārāk plašas iztulkošanas vai analogiskas piemērošanas rezultātā tiktu pilnībā grozīts likumdevēja nolūks jeb likuma mērķis. Arī šeit, līdzīgi kā jautājumā par izvēli starp analogiju vai slēdzienu par pretējo, galvenā nozīme ierādāma attiecīgā izņēmuma noteikuma un izšķiramā (likumā tieši nenoregulētā) dzīves gadījuma tiesiskai izvērtēšanai, it īpaši ņemot vērā pamatu, uz kura likumā ietverts tieši tāds un ne citāds izņēmums no citas tiesību normas piemērošanas jomas (9.5. punkts).

SPRIEDUMOS IETVERTĀS ATZINAS:

✦ Satversmes tiesas spriedumā **lietā Nr. 2010-18-01 „Par Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma pārejas noteikumu 4. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 109. un 110. pantam”** tiesa atzina, ka samērīgs uzturlīdzekļu samazinājums rada iespēju nodrošināt uzturlīdzekļu izmaksu 2010., 2011. un 2012. gadā visiem bērniem, kuriem ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus no Garantiju fonda. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas par atbilstošām Satversmes 1., 109. un 110.pantam.

✓ Tā kā Garantiju fonda līdzekļi neveidojas no sociālajām iemaksām, bet gan no valsts pamatbudžeta līdzekļiem, kas piešķirti Garantiju fonda likumā noteikto mērķu sasniegšanai, likumdevējs bauda plašu rīcības brīvību, nosakot, kādā veidā tiek nodrošinātas Satversmes 109. pantā noteiktās personu tiesības (12. punkts).

✓ Lai gan Garantiju fondam ir sekundāra loma bērnu nodrošināšanā ar uzturlīdzekļiem, valstij ir pienākums nodrošināt to bērnu tiesības, kuriem ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus no šā fonda. Samazinot uzturlīdzekļu izmaksas apmēru salīdzinājumā ar iepriekšējo regulējumu,

likumdevējs ir nodrošinājis uzturlīdzekļus visiem bērniem, kuriem ir tiesības tos saņemt no Garantiju fonda (14.2. punkts).

✓ Pārejas noteikumi ir juridiskās metodes instruments, ar kura palīdzību normatīvā akta izdevējs citastarp var precizēt un grozīt tiesību normu tiesiskās sekas. Pārejas noteikumos var iekļaut arī tādas tiesību normas, kas noteiktā periodā kavē vai citādi ierobežo kādas citas tiesību normas tiesisko seku iestāšanos (14.4. punkts).

✓ Valsts pienākums ir, īstenojot Satversmē garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu, ne vien noteikt šo tiesību normatīvo regulējumu, bet arī izveidot efektīvu tiesību normu īstenošanas mehānismu (18. punkts).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-20-0106 „Par likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 1. punkta (daļā par Latvijas nepilsoņu darba un tam pielīdzināto periodu pielīdzināšanu apdrošināšanas stāžam) atbilstību Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam kopsakarā ar Pirmā protokola 1. pantu un Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam”** tiesa norādīja, ka saskaņā ar valsts nepārtrauktības doktrīnu Latvija nav bijušās PSRS tiesību un pienākumu pārmantotāja un Latvijas valstij nav jāuzņemas citas valsts saistības nodrošināt personas ar vecuma pensiju par ārpus Latvijas teritorijas nostrādāto laiku. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 91. pantam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam kopsakarā ar Pirmā protokola 1. pantu.

✓ Lai noskaidrotu, vai atšķirīgo attieksmi pret pilsoņiem un nepilsoņiem darba periodu ieskaitīšanā apdrošināšanas stāžā var uzskatīt par objektīvu un samērīgu attiecīgo vēsturisko, ekonomisko un sociālo notikumu kontekstā, ir būtisks sociālo tiesību izvērtējums, kas veicams, ievērojot starptautiskās tiesības un valsts nepārtrauktības doktrīnu (11. punkts).

✓ Apgalvot vai netieši norādīt, ka Latvijai automātiski ir kādī pienākumi, kas sakņojas padomju periodā, – tas starptautisko tiesību izpratnē būtu prettiesiskās Latvijas okupācijas un aneksijas fakta noliegums un neatbilstu *ex injuria ius non oritur* principam un starptautiskajās tiesībās noteiktajam neatzīšanas pienākumam (11.3. punkts).

✓ Latvijas Republika nav bijušās PSRS tiesību un pienākumu pārmantotāja un saskaņā ar valsts nepārtrauktības doktrīnu atjaunotajai valstij nav jāuzņemas nekādas saistības, kas izriet no okupētājvalsts saistībām (11.3. punkts).

✓ Absolūta diskriminācijas aizlieguma piemērošana attiecībā uz sociālajām tiesībām var radīt nopietnas finansiālas sekas. Tas vien, ka persona nebauda kādas konkrētas sociālās tiesības, pats par sevi nerada pamattiesību pārkāpumu. Šāds pārkāpums rodas tad, ja šo tiesību aizskārumam nav pamatota iemesla (12. punkts).

✓ Deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” 8. punktā ietvertā apņemšanās garantēt visiem Latvijas iedzīvotājiem sociālās tiesības nav jāsaprot kā sociālo tiesību atzīšana par absolūtām cilvēka pamattiesībām, kas attiecas uz visiem pilnīgi vienādi. Šī apņemšanās tulkojama kopsakarā ar preambulā nostiprināto valsts nepārtrauktības doktrīnu un ņemot vērā padomju okupācijas rezultātā izveidojušos situāciju. Līdz ar to Deklarācijā noteiktais uzliek valstij pienākumu nodrošināt sociālās tiesības ikvienam tās iedzīvotājam vismaz minimālā apmērā (12. 1. punkts).

✓ Ārpus Latvijas teritorijas uzkrāto atsevišķu darba periodu ieskaitīšanu nepilsoņu apdrošināšanas stāžā var uzskatīt par atjaunotās valsts labas gribas izpausmi (12.3. punkts).

✓ Nepilsoņiem ir tiesiska saikne ar Latviju, uz kuras pamata ir radušās savstarpējas tiesības un pienākumi. Tomēr valsts kontinuitātes konteksts ir noteicošais un tas kalpo par būtisku

apstākli, lai atšķirības pilsoņu un nepilsoņu vecuma pensiju aprēķināšanas kārtībā uzskatītu par attaisnojamām. Valstij, kas citas valsts agresijas rezultātā tikusi okupēta, nav pienākuma garantēt sociālo nodrošinājumu personām, kas ir iebrukušas tās teritorijā okupētājvalsts imigrācijas politikas rezultātā. It īpaši, ja ņem vērā *erga omnes* pienākumu neatzīt un neattaisnot starptautisko tiesību pārkāpumus (13. punkts).

✓ Latvijas valsts nevar jaunajā pensiju shēmā iesaistītajiem nodokļu maksātājiem uzlikt pienākumu atrisināt starpvalstu līgumos risināmus jautājumus, līdz ar to tā ir ar konkrētām valstīm slēdzamu starptautisku līgumu, nevis valsts likuma kompetence (14. punkts).

✱ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-22-01 „Par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” pārejas noteikumu 7. punkta, ciktāl tas attiecas uz zemi zem daudzdzīvokļu mājām, un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” pārejas noteikumu 40. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam”** tiesa atzina apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 105. pantam, taču norādīja, ka apstrīdēto normu atcelšana no pieņemšanas brīža nesamērīgi apgrūtinātu dzīvokļu īpašniekus.

✓ Jautājums par Satversmes tiesas nolēmumos ietverto secinājumu ievērošanu un īstenošanu ir īpaši nozīmīgs. Proti, šis aspekts ir neatņemama tiesiskas valsts un tiesību uz taisnīgu tiesu sastāvdaļa, kas vistiešākajā veidā ietekmē personu pamattiesību aizsardzību. Turklāt gadījumos, kad atbilstoši Satversmes tiesas nolēmumā konstatētajam ir nepieciešams novērst tiesiskā regulējuma trūkumus, jauna regulējuma pieņemšana vai spēkā esošā regulējuma grozīšana ir atkarīga vienīgi no tām institūcijām, kas izdevušas apstrīdētās normas (8. punkts.).

✓ Tiesību akti, kas regulē nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības noteikšanu, neparedz iespēju korigēt nekustamā īpašuma vērtību atkarībā no tā, vai uz zemes atrodas citai personai piederošas ēkas (būves). Tomēr to regulējums nevar kalpot par pamatu secinājumam, ka ar piespiedu nomas tiesiskajām attiecībām apgrūtinātu nekustamo īpašumu vērtība ir tāda pati kā ar šāda veida tiesiskajām attiecībām neapgrūtinātu nekustamo īpašumu vērtība. Minēto nekustamo īpašumu vērtības atšķirības visupirms izriet no tā, ka īpašnieku rīcības brīvība piespiedu nomas gadījumā ir vairāk ierobežota nekā tādu īpašnieku rīcības brīvība, kuriem pieder ar šādām attiecībām neapgrūtināti īpašumi (13.4. punkts).

✓ Pat ja apstrīdētās normas tiek atzītas par Satversmei neatbilstošām, Satversmes tiesas uzdevums ir nepieļaut tādu situāciju, ka sprieduma atpakaļvērsta spēks būtiski aizskartu citu personu tiesības. Tieši pretēji – tiesas uzdevums ir pēc iespējas līdzsvarot personu atšķirīgās intereses. Gan zemes īpašnieku, gan privatizēto objektu īpašnieku tiesības ir aizsargājamās vienlīdz lielā mērā (15. punkts).

✱ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-29-01 „Par likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 30. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91. un 109. pantam”** tiesa norādīja: ja persona izvēlējusies priekšlaicīgo pensionēšanos kā atbilstošāko risinājumu iztikas nodrošināšanai, tā iegūst tiesības priekšlaicīgo vecuma pensiju saņemt apmērā, kādu noteicis likumdevējs atbilstoši sociālās apdrošināšanas budžeta iespējām. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 1., 91. un 109. pantam.

✓ Ekonomiskās lejupslīdes apstākļos likumdevējam ir pienākums nodrošināt valsts sociālā budžeta ilgtspēju, ja vien netiek izmantoti tādi līdzekļi, kas nesamērīgi ierobežo cilvēku pamattiesības (16.2. punkts).

✓ Vēl nepiešķirtās priekšlaicīgās vecuma pensijas izmaksas apmērs nav uzskatāms par ieturējumu, kas varētu tikt attiecināts uz nodibinātām tiesiskajām attiecībām. Likumdevējam nav pienākuma nodrošināt personas, kuras apstrīdētās normas spēkā stāšanās dienā vēl nebija priekšlaicīgi pensionējušās, ar kompensācijām vai sociālajiem atvieglojumiem (*16.3. punkts*).

✓ Nedz Latvijas Republikā spēkā esošie normatīvie akti, nedz starptautisko tiesību normas neuzliek likumdevējam pienākumu ieviest priekšlaicīgās pensionēšanās iespēju. Piešķirot personām tiesības uz šo sociālo nodrošinājumu, likumdevējs uzņemas pozitīvu pienākumu tās nodrošināt (*sk. 18. punkts*).

✓ Priekšlaicīgā vecuma pensija ir valsts finansiālais atbalsts, kas tiek piešķirts personām, kuras dažādu apsvērumu dēļ pārtrauc strādāt algotu darbu. Ņemot vērā priekšlaicīgās vecuma pensijas īpašo raksturu, valsts to nodrošina personām tai pieejamā budžeta ietvaros (*20. punkts*).

✓ Priekšlaicīgā vecuma pensija ir valsts noteikta papildu sociālā garantija, kuras izmantošana ir atkarīga no personas subjektīvajiem apsvērumiem, bet apmērs – no sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta iespējām (*sk. 21. punkts*).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-40-03 „Par Ministru kabineta 2007. gada 6. marta noteikumu Nr.173 „Transportlīdzekļu vadītāja kvalifikācijas iegūšanas, transportlīdzekļu vadīšanas tiesību iegūšanas un atjaunošanas kārtība un vadītāja apliecības izsniegšanas, apmaiņas un atjaunošanas kārtība” 40. punkta pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam”** tiesa secināja, ka Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, ir rīkojies tam piešķirtā pilnvarojuma ietvaros, tādējādi apstrīdētā norma atbilst Satversmes 64.pantam.

✓ Ceļu satiksmes noteikumu vai transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana pati par sevi apdraud citus satiksmes dalībniekus. Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 19. panta ceturto daļu katram ceļu satiksmes dalībniekam ir tiesības uzskatīt, ka arī citas personas ceļu satiksmes norisē izpildīs noteiktās prasības. Līdz ar to likumdevējs paredzējis, ka ir jānosaka prasības transportlīdzekļu vadīšanas tiesību iegūšanai un izmantošanai, jo šāds regulējums nepieciešams sabiedrības drošības labad (*9.2. punkts*).

✓ Transportlīdzekļu vadīšanas tiesību atņemšana paredzēta tālab, lai sasniegtu Satversmes 116. pantā noteikto leģitīmo mērķi – sabiedrības drošību (*9.3. punkts*).

✓ Likumdevējs, pilnvarojot izpildvaru izstrādāt regulējumu kādā jautājumā, nedrīkst radīt risku, ka līdzsvars starp likumdevēju un izpildvaru varētu nosvērties uz izpildvaras pusi tiktāl, ka tiktu apdraudēts varas dalīšanas princips un līdz ar to arī demokrātiskas valsts iekārtas būtība (*10.2. punkts*).

✓ Likumdevējam ar parlamentārās kontroles starpniecību vai citiem tā rīcībā esošiem tiesiskajiem līdzekļiem ir jāgādā, lai pilnvarojums tiktu izpildīts atbilstoši Satversmei, kā arī lietderības un saprātīguma apsvērumiem (*10.3. punkts*).

✓ Noskaidrojot likumdevēja pilnvarojuma apjomu, jāņem vērā tās konkrētās nozares specifika, kuru likumdevējs uzdevis reglamentēt Ministru kabinetam. Ceļu satiksmes nozarē nepieciešams reglamentēt daudzus tehniska rakstura jautājumus atbilstoši infrastruktūras attīstības pakāpei un sabiedrības vajadzībām. Līdz ar to likumdevēja pilnvarojums šajā nozarē var būt formulēts vispārīgi (*10.4. punkts*).

✓ Ar likumdevēja pilnvarojumu izpildvarai jāsaprot ne tikai viena konkrēta, lakoniska tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķi (*10.4. punkts*).

✦ Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-48-03 „Par Rucavas novada domes 2009. gada 3. novembra saistošo noteikumu Nr. 27 “Par Rucavas novada teritorijas plānojumiem” daļā par vēja enerģijas zonas noteikšanu Dunikas pagasta teritorijā un 2009. gada 17. decembra saistošo noteikumu Nr. 41 “Detālplānojums nekustamajam īpašumam “Šuķi” (kad. Nr. 6452 012 0156, kad. Nr. 6452 011 0012), “Skrandas” (kad. Nr. 6452 012 0007)” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. un 115. pantam” tiesa secināja, ka labums, ko sabiedrība iegūst no vēja enerģijas attīstības, ir lielāks, nekā pieteikumu iesniedzēju tiesību ierobežojums, un tas atbilst samērīguma principam. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdētos plānojumus par atbilstošiem Satversmes 105. un 115. pantam.

✓ Satversmes 115. pantā noteiktās pamattiesības nav iztulkojamas kā personas pamattiesības dzīvot absolūti neskartā vidē vai valsts pienākums personai šādu vidi nodrošināt. Darbības, kas vērstas uz dabiskās vai esošās vides pārveidošanu, pašas par sevi nav uzskatāmas par Satversmes 115. pantā noteikto pamattiesību ierobežojumu (*6.1.1. punkts*).

✓ Satversmes 115. pantā lietotais jēdziens “ikviens” aptver ne vien tagadējās paaudzes, bet arī nākamo paaudžu intereses dzīvot labvēlīgā vidē (*6.1.2. punkts*).

✓ Satversmes 115. pantā paredzētās tiesības, interpretējot tās kopsakarā ar Latvijas starptautiskajām saistībām, uzliek valstij pienākumu sekmēt procesus, kas saistīti ar globālo klimata pārmaiņu novēršanu (*6.1.2. punkts*).

✓ Satversmes 115. pantā paredzētās pamattiesības interpretējamas, ņemot vērā pastāvošās realitātes, konkrētajā gadījumā to, ka šobrīd civilizācija nav iespējama bez enerģijas ražošanas, savukārt jebkurš enerģijas iegūšanas veids ietekmē vidi. Vēja enerģijas ražošanas attīstība Satversmes 115. panta ietvaros aplūkojama galvenokārt kā viena no alternatīvām enerģijas ražošanai no fosilajiem enerģijas resursiem un līdz ar to kā uz vides stāvokļa uzlabošanu vērsta pasākumu kopuma sastāvdaļa (*6.1.2. punkts*).

✓ Izvērtējot apstrīdēto aktu atbilstību Satversmes 115. pantam, jāņem vērā, ka kopumā vēja enerģijas ražošanas attīstība ir vērsta uz to, lai valsts izpildītu no Satversmes 115. panta izrietošo pozitīvo pienākumu uzlabot vides stāvokli, respektīvi, uz sabiedrības labklājību un tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē (*6.1.2. punkts*).

✓ Satversmes 115. pantā nostiprinātais valsts pienākums uzlabot vides stāvokli pildāms, ņemot vērā situāciju visā valstī, nevis vienas pašvaldības ietvaros. Satversmes 115. pants neprasa, lai vienas pašvaldības iedzīvotājiem tiktu saglabāta neskarta vide, kamēr cita pašvaldība būtu spiesta pieciest piesārņojumu, gan ražojot abām pašvaldībām nepieciešamo enerģiju, gan vēl ar finanšu izlīdzināšanas mehānisma starpniecību pārdalot no saimnieciskās darbības gūtos ieņēmumus (*6.2. punkts*).

✓ Teritorijas plānošanas procesā personas intereses pēc iespējas saglabāt dabisko vidi ir jāņem vērā kā vienas no šajā procesā izvērtējamām un līdzsvarojamām interesēm. Tomēr Satversmes 115. pants tām paredz mazāku aizsardzības apjomu nekā Satversmes 105. pants (*7. punkts*).

✓ Jautājums par to, vai tiesības uz īpašumu ierobežotas ar pienācīgā procedūrā izstrādātu teritorijas plānojumu, izvērtējams, ņemot vērā Satversmes 115. panta procesuālo aspektu. Tomēr šis procesuālais aspekts vērtējams kopsakarā ar Satversmes 101. pantā ietvertajām ikviena tiesībām piedalīties valsts un pašvaldību darbībā. Nevienas no šīm tiesībām nav absolūtas, bet īstenojamas likumā paredzētā veidā un apjomā (*9. punkts*).

✧ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-49-03 „Par Ministru kabineta 2008. gada 25. augusta noteikumu Nr. 692 „Noteikumi par patērētāja kredītēšanas līgumu” 30. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam”** tiesa atzina, ka norma atbilst Satversmes 64. un 105. pantam.

✓ Ja Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta ceturtajā daļā ietvertā likumdevēja pilnvarojuma apjoms rada šaubas, tā saturu un mērķi var noskaidrot, vērtējot šo pilnvarojumu kopsakarā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma mērķi (*12.3. punkts*).

✓ Patērētāju aizsardzības tiesību būtībai un mērķim atbilst kredīta devēja mantisko interešu ierobežošana. Kredīta kopējo izmaksu samazināšana visupirms ir domāta tam, lai sniegtu mantisku labumu patērētājam. Savukārt tikai sekundāra nozīme ir tam, vai kreditoram vispār un cik lielā apmērā pienākas atlīdzība (*12.3. punkts*).

✓ Likumdevējs Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ir paudis savu gribu nodrošināt taisnīgu attieksmi pret patērētāju un novērst situācijas, kurās kredīta devējs, izmantojot savas ekonomiskās priekšrocības, varētu gūt nesamērīgu mantisku labumu uz patērētāja rēķina. Nodrošinot taisnīgu attieksmi pret patērētāju un ierobežojot kredīta devēja dominējošo stāvokli pušu līgumattiecībās, apstrīdētā norma ir vērsta uz patērētāja un kredīta devēja mantisko interešu sabalansēšanu (*12.3. punkts*).

✓ Pilnvarojums reglamentēt kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu ietver Ministru kabineta tiesības noteikt kopējo kredīta izmaksu taisnīgas samazināšanas robežas un kārtību. Līdz ar to Ministru kabinets apstrīdētajā normā varēja ietvert ne vien procesuālas normas, bet arī materiāltiesiska rakstura regulējumu (*13.1. punkts*).

✓ Noslēdzot kredīta līgumu, patērētājs un kredīta devējs uzņemas civiltiesiskas saistības. Līdzējiem ir jāapzinās šāda līguma noslēgšanas riska faktori. Aizdodot naudas līdzekļus patērētājam, kredīta devējs uzņemas risku, ka šā kredīta pirmstermiņa atmaksāšanas gadījumā viņš saņemto naudu, iespējams, nevarēs ieguldīt pietiekami izdevīgi, lai bez papildu izmaksām atdotu starpbanku tirgū saņemto kredītu (*20. punkts*).

✓ Kredīta līguma noslēgšana ir līdzēju tiesības, nevis pienākums. Līdz ar to kredīta devējam, izvērtējot tirgus situāciju, aizņēmuma procentu likmi, kā arī citus ar kredīta līguma slēgšanu saistītus būtiskus apstākļus, ir tiesības izvēlēties – noslēgt līgumu ar patērētāju vai atturēties no līguma slēgšanas. Savukārt kredīta devēja prasījums par kompensācijas samaksu nevarētu tikt vērst pret patērētāju, kurš ir ekonomiski vājākais no līdzējiem (*20. punkts*).

✓ Kredīta saistību izpilde pirms līgumā noteiktā termiņa ir Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteikts līguma izpildes veids. Neierobežojot kredīta devēja tiesības prasīt no patērētāja zaudējumu atlīdzību kompensācijas veidā, tiktu būtiski ierobežotas patērētāju tiesības izpildīt kredīta saistības pirms līgumā noteiktā termiņa (*sk. 21. punkts*).

✧ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-50-03 „Par Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr. 423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” pirmā pielikuma, ciktāl tas neparedz reliģisko priekšmetu glabāšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. pantam”** tiesa norādīja, ka Ministru kabinetam ir pienākums noteikt vienotus principus, lai ieslodzījuma vietas administrācijai būtu iespēja lemt par atļauju vai aizliegumu notiesātajiem glabāt reliģiskos priekšmetus, ņemot vērā konkrētā gadījuma individuālos apstākļus. Ņemot vērā to, ka jaunā regulējuma ieviešanai ir nepieciešams laiks, tiesa atzina apstrīdēto normu par spēku zaudējušu no 2011. gada 1. oktobra.

✓ Domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvība ir viena no nozīmīgākajām vērtībām demokrātiskā sabiedrībā. Šī brīvība aptver dažāda veida reliģiskus, nereliģiskus un ateistiskus uzskatus, kā arī tiesības pieņemt reliģiju vai nepiederēt ne pie vienas reliģijas. Aizsargāta tiek ne vien reliģiskās pārliecības esamība, bet arī tās paušana (7.1. punkts).

✓ Domas un apziņas brīvības ārējie aspekti ir cieši saistīti ar Satversmes 100. pantā garantēto vārda brīvību un pakļaujami demokrātiskā sabiedrībā nepieciešamiem ierobežojumiem. Tādējādi domas, apziņas un reliģiskās pārliecības iekšējās izpausmes nav ierobežojamas (7.2. punkts).

✓ Normatīvajam regulējumam ir jādod brīvības atņemšanas iestādes administrācijai iespēja lemt par atļauju vai aizliegumu notiesātajiem glabāt reliģiskos priekšmetus, ņemot vērā konkrētā gadījuma individuālos apstākļus, un vienlaikus jāpanāk, ka prakse ir balstīta uz vienotiem principiem (15. punkts).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-51-01 „Par Pacientu tiesību likuma 10. panta piektās daļas 6. punkta, ciktāl tas neparedz tiesības Valsts kontrolei pieprasīt savu likumā noteikto funkciju veikšanai nepieciešamo informāciju par pacientu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 87. un 88. pantam”** tiesa norādīja, ka likumdevējam ir rīcības brīvība pieņemt tādu regulējumu, kas paredzētu Valsts kontroles tiesības tās veicamajām revīzijām nepieciešamo informāciju par pacientu saņemt pastarpināti no citām valsts pārvaldes iestādēm, kā arī izdarīt tiesību aktos tādus grozījumus, kas pilnveidotu Valsts kontroles un citu iestāžu sadarbības iespējas. Tādējādi Satversmes tiesa atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 1., 87. un 88. pantam.

✓ Valsts kontroles konstitucionālais statuss ir cieši saistīts ar nepieciešamību nodrošināt tai paredzēto funkciju efektīvu īstenošanu (11.1. punkts).

✓ Lai arī Valsts kontrole ir konstitucionāla ranga institūcija, tomēr tās kompetences, īstenojot likumdošanas funkciju, nosaka likumdevējs (11.2. punkts).

✓ Konstitucionālo institūciju kompetences jautājumi pamatā var tikt izlemti divējādi: likumdevējam likumā *expressis verbis* nosakot kādas konstitucionālās institūcijas pilnvaras un to īstenošanas kārtību vai arī atturoties no to piešķiršanas kādai konstitucionālajai institūcijai. Tomēr valsts varas dalīšanas princips nav saprotams tādējādi, ka no tā būtu atvasināmas konstitucionālo institūciju subjektīvas tiesības prasīt sev vēlamu pilnvaru vai tiesību piešķiršanu (11.3. punkts).

✓ Konstitucionālo institūciju pilnvaras likumdevējs nevar noteikt patvaļīgi. Likumdevējam ir pienākums gan piešķirt konstitucionālajām institūcijām to funkciju īstenošanai nepieciešamās pilnvaras, gan arī pildīt savu pienākumu aizsargāt, ievērot un nodrošināt personas pamattiesības (11.3. punkts).

✓ Lemjot par personas datu aizsardzību, likumdevējam jāievēro vispārīgie personas datu aizsardzības pamatprincipi: tiesiskums, taisnīgums, minimalitāte un anonimitāte. Šo principu kontekstā likumdevējam ir konstitucionāli noteikts pienākums pieņemt tādus tiesību aktus, kas garantētu datu drošību, kā arī noteiktu samērīgus ierobežojumus to izmantošanai (14. punkts).

✓ Personas datu aizsardzība ir nozīmīgāka konstitucionālā vērtība nekā Valsts kontroles vēlme iegūt pieeju informācijai par pacientu, lai realizētu savu kompetenci (15. punkts).

✓ Tiesību aktiem, kuros nosaka personas datu aizsardzības garantijas, ir jāatbilst datu aizsardzības jomas principiem. Tajos jāparedz skaidrs mērķis, kura dēļ informācija par pacientu ir sniedzama, un jānosaka pēc iespējas nepārprotams šīs informācijas apstrādes nolūks, kā arī sniedzamās informācijas apjoms un veids (18. punkts).

✧ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-54-03 „Par Grobiņas novada domes 2009. gada 29. septembra saistošo noteikumu Nr. 4 „Par Grobiņas novadā ietilpstošo bijušo pašvaldību teritorijas plānojumu apstiprināšanu”, ar kuriem apstiprināti Medzes pagasta padomes 2009. gada 4. jūnija saistošie noteikumi Nr. 3/09 „Medzes pagasta teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, daļā par vēja enerģijas zonas noteikšanu Medzes pagasta teritorijā un Grobiņas novada domes 2010. gada 18. februāra saistošo noteikumu Nr. 62 „Detālpārplānojums īpašumam „Papardes” Medzes pagastā” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. un 115. pantam” tiesa atzina apstrīdēto plānojumu un detālpārplānojumu par atbilstošu Satversmes 105. un 115. pantam.**

✓ Noteikta veida saimnieciskās darbības paredzošu teritorijas plānošanas dokumentu atbilstība Satversmei pārbaudāma Satversmes 115. panta tvērumā, bet noteikta veida saimniecisko darbību liedzošu teritorijas plānošanas dokumentu atbilstība Satversmei pārbaudāma Satversmes 105. panta tvērumā (*7. punkts*).

✓ Tikai tad, kad ir izvērtēta plānošanas dokumenta pieņemšanas procedūras likumība, var izvērtēt, vai ir ievērotas arī materiālo tiesību normās ietvertās prasības attiecībā uz vides aizsardzību (*11.2. punkts*).

✓ Ja stratēģiskais novērtējums uz vidi veikts, pieļaujot atkāpes no tā pamatprincipiem, var tikt pārkāpts piesardzības princips un līdz ar to arī Satversmes 115. pants (*12.1. punkts*).

✓ Satversmes 105. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Taču šo tiesību īstenošanai ir arī sociālas robežas, jo īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm (*16. punkts*).

✓ Privātpersonai zemes izmantošanas jomā nekad nav piederējušas absolūtas tiesības. Zeme netiek uzskatīta tikai par privāto tiesību objektu, jo tā vienlaikus ir arī dabas resurss un dabas vides elements, kas mijiedarbojas un ir cieši saistīts ar citām dabas sastāvdaļām. Līdz ar to, mainoties sociālajiem un vides apstākļiem, tostarp pieaugot cilvēku skaitam un vides aizsardzības prasībām, īpašniekam piederošo zemes lietošanas tiesību apjomam ir tendence arvien samazināties (*16. punkts*).

✧ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-55-0106 „Par Operatīvās darbības likuma 7. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13. pantam un Operatīvās darbības likuma 35. panta pirmās daļas pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam” tiesa atzina likuma 7. panta piekto daļu par atbilstošu Satversmes 96. pantam un Konvencijas 13. pantam, bet likuma 35. panta pirmās daļas pirmo teikumu – par atbilstošu Satversmes 92. pantam un Konvencijas 13. pantam.**

✓ Jēdziens „privātā dzīve” nereti tiek lietots kā plašāks apzīmējums, kas sevī ietver arī ģimenes dzīvi, mājokļa un korespondences neaizskaramību (*10.2. punkts*).

✓ Likumiem un tiesību normām, kas ierobežo personas pamattiesības, jābūt gan pienācīgi saprotamiem, gan paredzamiem. Normai jābūt formulētai tā, lai ļautu personām skaidri paredzēt precīzu noteikuma piemērošanas jomu un nozīmi. Tas nodrošina indivīdiem svarīgu aizsargmehānismu (*13.1. punkts*).

✓ Jēdziena „novērst” saturs nosakāms, ņemot vērā Operatīvās darbības likuma 2. panta pirmajā daļā norādītos operatīvās darbības uzdevumus. Operatīvās darbības pasākumi, tostarp operatīvā sarunu noklausīšanās, veicami atbilstoši operatīvās darbības uzdevumiem – novērst un atklāt noziedzīgus nodarījumus (*13.2. punkts*).

✓ Operatīvās darbības likuma 7. panta piektajā daļā noteiktā prokurora uzraudzība neizslēdz tiesas pēckontroli. Tiesa pārbauda operatīvās darbības pasākumu neatliekamības cēloņus un veikto pasākumu atbilstību likuma prasībām. Līdzīgi kā speciālo izmeklēšanas darbību kontroles gadījumā, arī operatīvās darbības pasākumu pēckontrole ietver tiesas izvērtējumu attiecībā uz veikto pasākumu pamatotību un informācijas iegūšanas tiesiskumu (*17.3. punkts*).

✓ Samērīguma princips prasa ievērot saprātīgu līdzsvaru starp sabiedrības un personas interesēm tad, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumīgās intereses. Līdz ar to nepieciešams izvērtēt, vai tiek nodrošināts līdzsvars starp personas tiesībām uz privāto dzīvi un korespondences neaizskaramību, no vienas puses, un valsts pienākumu garantēt sabiedrības drošību, no otras puses (*18. punkts*).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 „Par Pāvilostas novada domes 2009. gada 24. septembra saistošo noteikumu Nr. 9 „Par Pāvilostas novada teritorijas plānojumiem” sadaļas, ko veido Sakas novada domes 2007. gada 27. decembra saistošo noteikumu Nr. 12 „Sakas novada Sakas pagasta teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” grafiskā daļa „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana”, ciktāl tā attiecas uz Zaļkalna meža daļām un dabas liegumam „Ziemeupe” piegulošā Akmeņraga meža daļām, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam”** tiesa atzina minēto teritoriju plānojumu, ciktāl tas paredz Aizsargjoslu likumā neparedzētas būvniecības iespējas krasta kāpu aizsargjoslā, kā arī tādu teritorijas izmantošanu, kas var negatīvi ietekmēt dabas lieguma „Pāvilostas pelēkā kāpa” un „Ziemeupe” teritoriju, par neatbilstošu Satversmes 115. pantam.

✓ Par vides normatīvajiem aktiem atzīstami ne vien tādi normatīvie akti, kas tieši attiecas uz vidi, bet arī tādi normatīvie akti, kas palīdz sasniegt valsts vides politikas mērķus – saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti, ilgtspējīgi izmantot dabas resursus un nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi, piemēram, normatīvie akti teritorijas plānošanas jomā, kā arī Aizsargjoslu likums (*10. punkts*).

✓ Satversmes tiesa, izvērtējot teritorijas plānojumu tiesiskumu, pārliecinās, vai ir ievērota normatīvajos aktos noteiktā teritorijas plānojuma izstrādes un pieņemšanas kārtība un vai atbilstoši normatīvajos aktos reglamentētajam teritorijas plānošanas līmenim un veidam ir noteikta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un tās aprobežojumi (*11.2. punkts*).

✓ Aizsargjoslu likums normatīvo aktu hierarhijā atrodas augstāk par teritorijas plānojumu kā pašvaldības saistošajiem noteikumiem. Aizsargjoslu likumā ietvertie saimnieciskās darbības ierobežojumi ir spēkā neatkarīgi no to ietveršanas teritorijas plānojumā, kā arī teritorijai noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas (*13.2. punkts*).

✓ Pašvaldības teritorijas plānojumam kā normatīvajam aktam organiski jāiekļaujas normatīvo aktu sistēmā. Pašvaldībai ir pienākums ievērot imperatīvas likuma prasības, un teritorijas plānojumā noteiktās teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumiem jāatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normām (*13.2. punkts*).

✓ Ne vien teritorijas plānojuma izstrādes procesam, bet arī tā rezultātam – teritorijas plānojumam – jābūt skaidram un saprotamam. Teritorijas plānotajai (atļautajai) izmantošanai teritorijas plānojumā jābūt noteiktai tā, lai ikviens varētu ilgtermiņā plānot savu dzīvi, zinot to, kādam iepriekš skaidri definētam un paredzamam mērķim jebkura vietējās pašvaldības teritorija tiks izmantota. Turklāt teritorijas plānojumā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana jānosaka tā, lai būtu iespējams pilnvērtīgi veikt šā teritorijas plānojuma stratēģisko novērtējumu. Tāda plānošanas prakse, ka teritorijai, kurā pastāv atšķirīgi apstākļi, nosaka tikai vienu plānoto (atļauto) izmantošanu, taču paredz daudzus tās izmantošanas nolūkus, tādējādi ievērojami

mazinot teritorijas izmantošanas paredzamību, var nonākt pretrunā gan ar teritorijas plānošanas principiem, citastarp atklātības un interešu saskaņotības principu, gan arī ar vispārējiem tiesību principiem (*19.3. punkts*).

✱ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-57-03 „Par Ministru kabineta 2009. gada 2. jūnija noteikumu Nr. 511 „Grozījumi Ministru kabineta 2004. gada 24. augusta noteikumos Nr. 740 „Noteikumi par stipendijām”” 1.1. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 112. pantam”** tiesa atzina: ja likumdevējs ir noteicis uz stipendijas saņemšanu pretendēt tiesīgu personu loku, tad nav pieļaujama tāda situācija, ka Ministru kabinets maina stipendiju saņemšanas kritērijus tiktāl, ka tie atšķiras no studēšanai valsts apmaksātajās budžeta vietās noteiktajiem kritērijiem. Tādējādi tiesa atzina apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 64. pantam un spēkā neesošu no 2011. gada 1. augusta.

✓ Sistēmiski interpretējot Satversmes 112. panta pirmo un otro teikumu, var secināt, ka valstij ir pienākums nodrošināt bezmaksas pamatizglītību un vidējo izglītību. Tomēr Satversme neparedz līdzvērtīgu valsts pienākumu attiecībā uz bezmaksas augstāko izglītību. Pienākums nodrošināt personu tiesības iegūt augstāko izglītību bez maksas valstij jānodrošina savu finansiālo iespēju robežās (*11.2. punkts*).

✓ Tā kā Satversme neparedz pamattiesības uz bezmaksas augstāko izglītību, arī studiju procesā iespējamo papildu atbalsta veidu piešķiršana nav uzskatāma par Satversmē noteiktu valsts pienākumu. Stipendijas piešķiršanas mērķu un kārtības, kā arī apmēra noteikšana ir uzskatāma par likumdevēja rīcības brīvību, ko uz deleģējuma pamata īsteno Ministru kabinets (*11.4. punkts*).

✓ Likumdevējs Ministru kabinetam piešķīris plašu rīcības brīvību. Tomēr Ministru kabinetam jāgādā par to, lai tiktu ievērotas likumdevēja noteiktā pilnvarojuma robežas un pieņemtā kārtība radītu taisnīgu rezultātu (*13.1. punkts*).

✓ Augstskolu likumā likumdevējs kā priekšnoteikumu personas iespējām pretendēt uz studēšanu valsts finansētā studiju vietā ir paredzējis nevis noteiktu studējošā vai reflektanta sociālo, mantisko vai ģimenes stāvokli, bet gan uz zināšanām balstītu konkurētspēju (*13.2. punkts*).

✓ Likumdevējam un Ministru kabinetam, ciktāl likumdevējs tam šādas tiesības piešķīris, ir tiesības noteikt stipendiju piešķiršanas kritērijus vai arī paredzēt citādus atbalsta pasākumus mazturīgajiem vai citādā nelabvēlīgā situācijā esošiem studējošajiem, piemēram, pilnīgi vai daļēji atbrīvojot tos no studiju maksas (*13.5. punkts*).

✓ Ministru kabinetam ir pienākums, lemjot par stipendiju piešķiršanas kārtību, ņemt vērā likumdevēja jau sākotnēji izvirzītos priekšnoteikumus studēšanai valsts finansētajās budžeta vietās. Tas jo īpaši attiecas uz situāciju, kad ne visi par valsts budžeta līdzekļiem studējošie saņem stipendiju. Ja likumdevējs nav noteicis citādu uz stipendijas saņemšanu pretendēt tiesīgu personu loku, tad nav pieļaujama tāda situācija, ka Ministru kabinets maina stipendiju saņemšanas kritērijus tiktāl, ka tie atšķiras no studēšanai valsts apmaksātajās budžeta vietās noteiktajiem kritērijiem (*13.6. punkts*).

✱ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-59-01 „Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 16.1 panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam”** tiesa secināja: ja valsts ekonomiskā situācija mainās, var mainīties arī nodokļu atvieglojumi. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas par atbilstošām Satversmes 1. un 105. pantam.

✓ Apstrīdētais regulējums galvenokārt aplūkojams no diviem aspektiem. No vienas puses, tas paredz ienākuma nodokļa maksāšanu no kapitāla pieauguma un ir līdzīgs regulējumam par procentu ienākumu no kapitāla. No otras puses, apstrīdētais regulējums skar pensiju sistēmu, proti, paredz aplikēt ar nodokli papildpensiju. Katrs no šiem aspektiem, it īpaši attiecībā uz tiesisko palāvību, ir izvērtējams atsevišķi (9.1. punkts).

✓ No privātajiem pensiju fondiem izmaksājamā kapitāla aplikšana ar nodokli pati par sevi nav pretrunā ar Satversmes 105. pantu (9.4. punkts).

✓ Personai, kura izdara iemaksas privātajos pensiju fondos, ir radīts labvēlīgāks tiesiskais statuss nekā personai, kura vēlētos brīvprātīgi uzkrāt līdzekļus vecumdienām citādā veidā. Personas kapitālu privātajā pensiju fondā veido arī tā personas ienākuma daļa, kura tai būtu jāsamaksā kā ienākuma nodoklis, ja šī persona neiesaistītos pensiju trešajā līmenī (9.5. punkts).

✓ Ja likumdevējs ieviestu tādu regulējumu, kas paredzētu dažādu aplikšanas kārtību pieaugumam no pensiju fondā iemaksātā kapitāla atkarībā no tā, kurā gadā tas iemaksāts, sarežģītos un sadārdzinātos administrēšanas sistēma un līdz ar to varētu tikt nelabvēlīgi ietekmēts privātā pensiju fonda ienesīgums. Savukārt valsts budžets saņemtu ievērojami mazākus ieņēmumus un nevarētu nodrošināt iepriekš minēto mērķu realizāciju (9.6. punkts).

✓ Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” vispārējais princips ir tāds, ka personas ienākumi tiek aplikti ar nodokli, kas ir spēkā šo ienākumu gūšanas laikā. Atbilstoši tam pamatpensijas tiek apliktas ar nodokli, kas noteikts to izmaksāšanas laikā, nevis laikā, kad persona strādāja. Arī papildpensija tiek aplikta ar nodokli, kas noteikts tās izmaksāšanas laikā, nevis laikā, kad persona izdarīja uzkrājumus vai pieprasīja papildpensiju izmaksāt (9.8. punkts).

✓ Personām, kuras veica ieguldījumus privātajos pensiju fondos, bija jārēķinās ar to, ka gadījumā, ja valsts ekonomiskā situācija un vajadzības mainīsies, var mainīties arī nodokļu likmes (9.8. punkts).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-60-01 „Par Kredītiestāžu likuma 59.2 panta, 59.3 panta, 59.4 panta, 117. panta ceturtais daļas 3. punkta, 173. panta ceturtais daļas un 185. panta pirmās prim daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 90., 91., 92. un 105. pantam”** tiesa izbeidza tiesvedību attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91.pantam. Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 1., 90., 92. un 105. pantam.

✓ Saprātīga pārejas termiņa noteikšana vai kompensācijas paredzēšana galvenokārt attiecināma uz tādiem gadījumiem, kad personai tiek atņemtas vai ierobežotas jau piešķirtas vai tuvā nākotnē paredzamas tiesības. Ja personas tiesību īstenošana ir atkarīga no kāda priekšnoteikuma un tā izpildīšanās nav paredzama tuvākā nākotnē vai pat pastāv iespējamība, ka tas nekad neizpildīsies, saudzējoša pāreja nav nepieciešama un to var aizstāt citi mehānismi (12.4. punkts).

✓ Kreditora prasījuma apmierināšanas iespējas samazināšanās vai pat neiespējamība nenozīmē, ka personai tiktu atņemtas īpašuma tiesības uz konkrēto mantisko prasījumu (17.3. punkts).

✓ Krīzes situācijā esoša kredītiestādes uzņēmuma pāreja ir svarīga ne tikai kredītiestādes noguldītāju interešu aizsardzībai, bet arī finanšu tirgus stabilitātei, kas var ietekmēt tautsaimniecību kopumā (22. punkts).

✓ Kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgums, no vienas puses, palielina finanšu tirgū uzticamību uzņēmuma ieguvējam un banku sektora stabilitāti, bet, no otras puses, pasargā gan

kredītiestādes noguldītāju, gan arī visas sabiedrības intereses, jo nodrošina noguldījumu garantiju fonda funkcionēšanu (22. punkts).

✓ Uzņēmuma pārejas galīgums nodrošina finanšu tirgus stabilitāti un kredītiestādes uzņēmuma pēctecību, kam ir īpaša sabiedriskā nozīme tādās situācijās kā maksātnespēja vai kredītiestāžu sektora apdraudējums (23.3.3. punkts).

✚ Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-62-03 „Par Stopiņu novada teritorijas plānojuma daļas, atbilstoši pielikuma Nr. 1 plānā iezīmētajai teritorijai (teritorija starp „Ginteriem” un „Eģenovām” ar nosaukumu „SIA „Getliņi-2” kompostēšanas laukums”), atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam” tiesa atzina apstrīdēto Stopiņu novada teritorijas plānojuma daļu, kas paredz aizsargjoslu kompostēšanas laukumam piegulošajā teritorijā, par neatbilstošu Satversmes 105. pantam.

✓ Teritorijas plānojumu var uzskatīt par īpašuma tiesības ierobežojošu, ja tajā ir noteikti nekustamā īpašuma apgrūtinājumi, piemēram, aizsargjoslas (7. punkts).

✓ Aizsargjoslu likumā ietvertie saimnieciskās darbības ierobežojumi ir spēkā neatkarīgi no to ietveršanas teritorijas plānojumā, aizsargjoslas faktiskās attēlošanas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā, kā arī teritorijai noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas (10. punkts).

✓ Pašvaldība, īstenojot savu rīcības brīvību teritorijas plānošanas jomā, lai nodrošinātu savas administratīvās teritorijas ilgtspējīgu attīstību, ir tiesīga paredzēt augstāku vides aizsardzības standartu, nekā tas noteikts normatīvajos aktos (11. punkts).

✚ Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-70-01 „Par likuma „Par uzņēmumu ienākuma nodokli” 14. panta otrās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105. pantam” tiesa atzina, ka apstrīdētās normas ir vērstas gan uz valsts budžeta ieņēmumu nodrošināšanu, gan uz nodokļu sloga mazināšanu tādām komercsabiedrībām, kas pēc kontroles maiņas saglabā savu pamatdarbības veidu un arī darba vietas. Tādējādi tiesa atzina apstrīdētās normas par atbilstošām Satversmes 91. un 105. pantam.

✓ No vienas puses, likumdevējam ir tiesības pēc saviem ieskatiem izraudzīties sabiedrības labklājības nodrošināšanai nepieciešamo regulējumu, taču, no otras puses, likumdevējam ir arī pienākums paredzēt pienācīgu mehānismu, lai panāktu šā regulējuma ievērošanu (13. punkts).

✓ Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība, nosakot to, kādus nodokļu atvieglojumus un pēc kādiem kritērijiem tā vai cita personu grupa var saņemt (16. punkts).

✓ Likumdevēja rīcības brīvības ietvaros ietilpst arī tiesības noteikt nodokļu jomas regulējuma detaļas un konkretizēt normatīvajos aktos lietoto jēdzienu saturu (16.1. punkts).

✓ Izraugoties vienu no vairākām sabiedrības labklājības veicināšanas iespējām, likumdevējam jāgādā par to, lai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs un atvieglojumi būtu pamatoti, kā arī nodrošinātu saprātīgu līdzsvaru starp sabiedrības interesēm un personas tiesībām uz īpašumu (16.2. punkts).

✚ Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-71-01 „Par Kredītiestāžu likuma 59.⁵ panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam” tiesa atzina, ka apstrīdētajā normā noteikto ierobežojumu apjoms ir lielāks, nekā nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai, turklāt pastāv arī citi leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekļi, kas personas pamattiesības ierobežotu mazāk. Līdz ar to Satversmes tiesa apstrīdēto normu atzina par neatbilstošu Satversmes 105. pantam.

✓ Subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai un tikai tad, ja tas nav iespējams, vērstos ar pieteikumu Satversmes tiesā (14. punkts).

✓ Tādu tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšana, kuri nav tieši saistīti ar Satversmē noteikto pamattiesību aizsardzību un vērsti tikai un vienīgi uz Eiropas Savienības tiesību piemērošanas nodrošināšanu, nav priekšnoteikums tam, lai persona varētu vērsties ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā (14.4. punkts).

✓ Nav pieļaujams finansiālās grūtībās nonākušai kredītiestādei sniegt atbalstu tādā veidā, lai ļautu līdzšinējiem tās akcionāriem gūt nepamatotu labumu. Valsts atbalsts ietekmē konkurenci un noteiktos gadījumos var aizskart citu kredītiestāžu akcionāru tiesības. Valsts atbalstam noteiktie ierobežojumi ir vērsti ne vien uz Latvijas kā Eiropas Savienības dalībvalsts saistību, bet arī uz Satversmē nostiprinātā taisnīguma principa un vienlīdzības principa ievērošanu. Nebūtu pieļaujama tāda situācija, ka vienas bankas akcionāri gūst labumu no pamatkapitāla palielināšanas, izmantojot valsts atbalstu, kamēr citas bankas akcionāriem tas ir liegts. Ierobežojumi, kas vērsti uz taisnīgas konkurences nodrošināšanu, ir noteikti ar leģitīmu mērķi – citu personu tiesību aizsardzība (19.2. punkts).

✓ Ja valsts ir iesaistījies tādās kredītiestādes glābšanā, kura bez valsts atbalsta, visticamāk, kļūtu maksātnespējīga, un tieši valsts atbalsta rezultātā kredītiestāde var sekmīgi turpināt savu darbību, neētiska un taisnīguma principam neatbilstoša būtu tāda situācija, ka attiecīgās kredītiestādes akcionāri nepiedalītos ar adekvātu ieguldījumu kredītiestādes glābšanā, bet saņemtu nepamatotu labumu no kredītiestādē ieguldītās valsts palīdzības. Ierobežojumi, kas vērsti uz to, lai kredītiestādes akcionāri tās glābšanas procesā uzņemtos samērīgu nastu salīdzinājumā ar to slogu, ko uzņemas nodokļu maksātāji, ja kredītiestādei tiek sniegts valsts atbalsts, ir vērsti uz leģitīmu mērķi – sabiedrības labklājības nodrošināšanu (19.3. punkts).

✓ Satversmes 105. pants liedz valstij bez pietiekama attaisnojuma veikt pasākumus, kuru rezultātā personai iestājas nelabvēlīgas mantiskas sekas, tostarp pazeminās īpašuma tirgus vērtība vai arī samazinās no īpašuma gūstamo augļu apmērs. Tomēr, izvērtējot konkrēta regulējuma atbilstību Satversmes 105. pantam, ir nepieciešams konstatēt cēloņsakarību starp apstrīdētajām normām un personai radītajām negatīvajām mantiskajām sekām (23.6. punkts).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-72-01 „Par Civilprocesa likuma 78. panta trešās daļas pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un 96. pantam”** tiesa atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un 96. pantam.

✓ Lēmumu par trešās personas pieaicināšanu vai pielaišanu lietā pieņem tiesa, izvērtējot konkrētās lietas apstākļus un to, vai spriedums konkrētajā lietā var skart trešās personas tiesības vai pienākumus (10.2. punkts).

✓ Tikai izvērtējot apstrīdēto normu kopsakarā ar prasības sadalīšanas aizliegumu, kuru lietās par laulības šķiršanu vai neesamību nosaka CPL 238. panta pirmās daļas 6. punkts, ir iespējams noteikt, vai trešo personu iestāšanās minētajās civillietās pārkāpj pušu tiesības uz privāto dzīvi (15. punkts).

✓ Lietām par laulības šķiršanu vai neesamību piemīt sensitīvs raksturs, jo šajos procesos citastarp tiek aplūkoti laulāto kopdzīves jautājumi. Lietas izskatīšanas gaitā var izskanēt informācija par laulāto nesaskaņām vai intīmo dzīvi. (17.1. punkts).

✓ Pieņemot lēmumu par trešās personas pieaicināšanu vai pielaišanu lietā, tiesai ir jārespektē ne vien trešās personas tiesības un likumiskās intereses, bet arī pušu tiesības uz privāto dzīvi. Tāpēc tiesai, pieņemot minēto lēmumu, ir pienākums lemt arī par piemērotāko brīdi, ar kuru trešā persona iestājas lietā (*17.2. punkts*).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2010-74-03 „Par Salacgrīvas novada domes 2010. gada 21. aprīļa saistošo noteikumu Nr. DL-01/2010 „Detālplānojums nekustamajam īpašumam „Zivtiņas”, kadastra Nr. 6660 003 0167, Salacgrīvas novads, Liepupes pagasts, Tūja” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”** tiesa, atsaucoties uz savu iepriekšējo praksi, arī norādīja, ka pieteikuma iesniedzējiem nav neierobežotu tiesību uz ierastās ainavas un vides saglabāšanu. Tādējādi Satversmes tiesa atzina apstrīdēto detālplānojumu par atbilstošu Satversmes 105. pantam.

✓ Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un detālplānojums kā vietējās pašvaldības saistošie noteikumi ir normatīvie akti ar vienādu juridisko spēku jeb, citiem vārdiem, detālplānojums kā ārējs normatīvais akts nav hierarhiski pakārtots teritorijas plānojumam. Tādējādi var runāt par to, ka detālplānojuma izstrādes laikā netiek ievērots vietējās pašvaldības teritorijas plānojums vai ka ar detālplānojumu tiek grozīta teritorijas plānojumā noteiktā plānotā (atļautā) izmantošana, nevis par detālplānojuma neatbilstību teritorijas plānojumam kā augstāka juridiskā spēka tiesību aktam (*11. punkts*).

✓ Teritorijas plānojumā iekļautās normas, kas atļauj jebkādu telekomunikāciju objektu būvniecību visās apbūves teritorijās neierobežotā augstumā, ir nekonkrētas un pārāk plaši definē jebkuras vietējās pašvaldības teritorijas izmantošanu (*13. punkts*).

✓ Lēmuma par detālplānojuma apstiprināšanu publicēšana ir detālplānojuma spēkā stāšanās nosacījums, kas izpildāms obligāti, kaut arī vietējās pašvaldības finanšu līdzekļi ir ierobežoti. Savukārt detālplānojuma ievietošana vietējās pašvaldības mājaslapā internetā nodrošina sabiedrības iespējas iepazīties ar teritorijas plānošanas dokumentiem, turklāt atvieglo vietējās pašvaldības darbu (*15.2. punkts*).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2011-01-01 „Par Civillikuma 1068. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”** tiesa atzina Civillikuma 1068.panta pirmo daļu par atbilstošu Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem, jo sabiedrības labums no apstrīdētās normas ir lielāks nekā atsevišķa kopīpašnieka tiesību ierobežojums, un likumdevējs ir izvēlējis leģitīmā mērķa sasniegšanai piemērotu regulējumu kā līdzekli kopīpašnieku savstarpējo tiesisko attiecību regulēšanai.

✓ Laika posms, kas pagājis kopš apstrīdētās normas pieņemšanas brīža, pats par sevi nevar būt par pamatu tam, lai šī norma tiktu atzīta par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Tikai tādos gadījumos, ja apstrīdētā norma neatbilst faktiskajai sociālajai realitātei vai nonāk pretrunā ar tiesiskajām attiecībām, kas sabiedrības attīstības gaitā kļuvušas par dominējošām, var tikt pārskatīta šīs normas konstitucionalitāte (*14.3.1. punkts*).

✓ Atsevišķos gadījumos tiesiska vai faktiska rakstura priekšnoteikumi rīcībai ar kopīpašumā esošo lietu var novest pie tā, ka kopīpašniekiem zūd interese saglabāt savu tiesisko stāvokli. Kopīpašuma būtība rada neizbēgamas grūtības, kas attiecas, piemēram, uz kopīpašnieku vienošanos par kopīpašumā esošās lietas lietošanu vai augļu iegūšanu no tās. Kopīpašuma tiesisko attiecību raksturs pieļauj gan kopīpašuma izbeigšanu, gan kopīpašnieku vienošanos par rīcību ar kopīpašumu (*14.3.3. punkts*).

✓ Apstrīdētā norma neliedz kopīpašumā esoša zemesgabala kopīpašniekam uz likuma pamata pastāvošu nomas tiesisko attiecību ietvaros, ja nav panākta vienošanās ar citiem kopīpašniekiem, celt tiesā prasību un panākt nomas maksas apmēra noteikšanu un tās piedziņu (*14.3.2. punkts*).

✓ Satversmes 105. pants piešķir likumdevējam plašu rīcības brīvību noteikt, kādas ir tās vispārējās sabiedrības vajadzības, kuru labad nepieciešams ierobežot īpašuma tiesību izmantošanu (*15. punkts*).

✱ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2011-02-01 „Par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos” 22. panta pirmās daļas otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam”** tiesa konstatēja, ka atšķirīgajai attieksmei pret personām, kuru īpašuma tiesības atjaunotas, piešķirot līdzvērtīgu zemi citā administratīvajā teritorijā no personas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ, nav objektīva un saprātīga pamata un apstrīdētā norma ir pretrunā ar Satversmes 91. pantu. Satversmes tiesa atzina apstrīdēto normu par spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

✓ Izvērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, visupirms jāņem vērā tas, ka šo normu nevar vērtēt atrauti no nacionalizēto zemes īpašumu atgūšanas, kas notika un notiek zemes reformas ietvaros (*7.punkts*).

✓ Iespēja saņemt valsts budžeta finansējumu īpašumā piešķirtās zemes uzmērīšanai uzskatāma par valsts īpaši piedāvātu finansiālu atbalstu, nevis par personas pamattiesībām. Nav šaubu, ka likumdevējs var pieņemt lēmumu par īpaša finansiāla atbalsta sniegšanu kādai personu grupai. Taču šāda rīcība nevar būt pretrunā ar Satversmes 91. panta pirmajā teikumā nostiprināto vienlīdzības principu (*10. punkts*).

✓ Gadījumos, kad personai no tās gribas neatkarīgu iemeslu dēļ (piemēram, attiecīgajā administratīvajā teritorijā nav brīvas zemes vai bijusī administratīvā teritorija vairs neietilpst Latvijas teritorijā) nav iespējams saņemt līdzvērtīgu zemi tajā administratīvajā teritorijā, kurā atradās bijušais zemes īpašums, izraudzītais līdzeklis nesasniedz leģitīmo mērķi - neatjauno iepriekšējo tiesisko stāvokli un arī neattur personu no zemesgabala izvēles pēc sava ieskata (*15.punkts*).

✱ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2011-03-01 „Par likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 5. panta ceturtās daļas un 21. panta 2.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109. pantam”** tiesa norādīja, ka likumdevējs, ieviešot faktisko sociālās apdrošināšanas iemaksu kārtību, ir veicis pasākumus pensiju sistēmas stabilizēšanai un izveidojis pienācīgu mehānismu šīs kārtības īstenošanai, turklāt personām ir paredzēta iespēja līdzdarboties sava pensijas kapitāla veidošanā un uzkrāšanā. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas par atbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109. pantam.

✓ Sociālo tiesību jomā valsts pozitīvo pienākumu pamatkodolā ietilpst tikai tādas sociālās palīdzības nodrošināšana, kas tiek garantēta pat tad, ja persona nav veikusi sociālās apdrošināšanas iemaksas (*15.3. punkts*).

✓ Pensiju sistēma citastarp ietver arī personas pašas sociālo atbildību par savu nākotni un savas pensijas apmēru. Tātad pensiju sistēma balstās uz to, ka sociālās apdrošināšanas iemaksas ir personas ilgtermiņa ieguldījums, kas tai garantē sociālo nodrošinājumu nākotnē. Turklāt pensiju sistēmai ir raksturīgs tāds aspekts kā personas līdzdarbība visā nodarbinātības periodā. Tādējādi

no pensiju sistēmas darbības pamatprincipiem izriet tas, ka likumdevējs ir tiesīgs prasīt personu līdzdarbību pensijas kapitāla veidošanā un uzkrāšanā (16.2. punkts).

✓ Saeimas kārtības ruļļa 87.¹ pants paredz, ka budžeta likumprojektu paketi veido gadskārtējā valsts budžeta likuma projekts un likumprojekti, kuri nosaka vai groza valsts budžetu jeb ar budžetu saistīti likumprojekti. Tā kā valsts finanšu līdzekļu plānošanas pamats ir valsts ienākumu un izdevumu aprēķins, likumdevējam ir tiesības un tai pašā laikā arī pienākums valsts budžeta likumā un to pavadošo likumu paketē reglamentēt vienīgi tādus jautājumus, kas attiecas uz konkrēto saimniecisko gadu un ir cieši saistīti ar valsts finanšu līdzekļu izlietojumu (18. punkts).

✓ Atbildība par speciālā budžeta sabalansēšanu un saprātīgu šā budžeta līdzekļu izlietošanu gulstas uz valsti. Līdz ar to speciālā budžeta pašfinansēšanās princips personas pamattiesības uz sociālo nodrošinājumu saista ar šā budžeta ieņēmumu un izdevumu sabalansētību (19. punkts).

✓ Pasākumi, ar kādiem īstermiņā var sakārtot valsts sociālās apdrošināšanas sistēmu, nenovērš speciālā budžeta finansiālo problēmu cēloņus. Pārdomātas un sabalansētas ilgtermiņa politikas trūkums, kā arī adekvātu un ekonomiski pamatotu pasākumu neesamība liecina par to, ka pensiju sistēmas un sociālā budžeta pastāvēšana var tikt apdraudēta (22. punkts).

✓ Likumdevējam, veidojot sociālās apdrošināšanas sistēmu, lai īstenotu Satversmē garantētās personu pamattiesības uz sociālo nodrošinājumu, ir konstitucionāls pienākums izveidot efektīvu šo tiesību normu īstenošanas mehānismu (25. punkts).

✓ No vienas puses, likumdevējam ir pienākums uzturēt pensiju sistēmu administratīvā līmenī, proti, nodrošināt to, ka normatīvie akti paredz personai reālu iespēju uzkrāt pensijas kapitālu. Taču, no otras puses, likumdevējam ir pienākums radīt piespiedu mehānismu nodokļu iekasēšanai, lai mazinātu darba ņēmēju sociālās aizsargātības līmeņa nepamatotu mazināšanu, darba devējam neievērojot normatīvos aktus (25. punkts).

✓ Personai ir tiesības, nevis pienākums sekot līdzī sava pensijas kapitāla uzkrāšanai. Tomēr personai ir jāapzinās, ka šādu tiesību neizmantošana varētu ietekmēt tai piešķirtās valsts vecuma pensijas apmēru (27. punkts).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2011-04-01 „Par Maksātnespējas likuma 13. panta pirmās daļas 2. punkta, ciktāl tas attiecas uz personām, kuras savu darbību maksātnespējas procesa administratora amatā ir uzsākušas saskaņā ar likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 13. panta prasību par augstāko izglītību ekonomikas, vadības vai finanšu jomā, un Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 7. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91. un 106. pantam” atzina, ka apstrīdētais pārejas noteikums, ciktāl tas nosaka 2012. gada 1. janvāri par termiņu studiju uzsākšanai augstākās izglītības iegūšanai tiesību zinātnēs un 2017. gada 1. janvāri par termiņu, no kura piemērojama prasība par augstāko izglītību tiesību zinātnēs, neatbilst tiesiskās palāvības principam.**

✓ Administratoram salīdzinājumā ar citiem profesionālās darbības veicējiem likumdevējs ir noteicis atšķirīgus pienākumus un atbildību. Tāpēc likumdevēja noteiktās izglītības prasības administratoriem ir atšķirīgas. Līdz ar to apstrīdētās normas atbilstība vienlīdzības principam ir vērtējama tikai kontekstā ar administratora izglītībai izvirzāmajām prasībām (14.1. punkts).

✓ Tiesību zinātņu priekšmetu saturs un prasības, iegūstot augstāko izglītību ekonomikas, vadības vai finanšu jomā, būtiski atšķiras no prasībām, kādas tiesību zinātņu studiju kursiem noteiktas augstākās juridiskās izglītības programmās (19.3. punkts).

✓ Administrators ir tiesas iecelta persona, kura pilda valstij nozīmīgas funkcijas. Līdz ar to likumdevējam savas rīcības brīvības ietvaros ir tiesības noteikt tādas administratora izglītības prasības, kādas tas uzskata par nepieciešamām leģitīmā mērķa sasniegšanai. Likumdevējs, izvērtējot normatīvā regulējuma raksturu un administratoram piešķirto pilnvaru apjomu, var attiecībā uz administratora izglītību noteikt arī stingrākas prasības nekā līdz šim (*19.4. punkts*).

✚ **Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2011-05-01 „Par Publisko iepirkumu likuma 39. panta pirmās daļas 6. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105. pantam”** tiesa atzina Publisko iepirkumu likuma 39. panta pirmās daļas 6. punktu, ciktāl tas ierobežo nodokļus maksājošo iepirkuma procedūru kandidātu un pretendentu tiesības, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam un spēkā neesošu no 2012. gada 1. marta.

✓ Par apstrīdētās normas leģitīmo mērķi ir uzskatāma sabiedrības labklājības veicināšana un citu personu tiesību aizsardzība, kas izpaužas kā nodokļus nepilnīgi maksājošo pretendentu izslēgšana no dalības iepirkuma procedūrā, pilnvērtīgas nodokļu iekasēšanas sekmēšana un iepirkuma procedūras pretendentu godīgas konkurences nodrošināšana (*19. punkts*).

✓ Tiesību ierobežošana uz neapstrīdamas prezumpcijas pamata nav pieļaujama, ja ar to tiek pārkāpts vienlīdzības, samērīguma un pārskatāmības princips. Apstrīdētajā normā ietvertā izslēgšanas kritērija formālais raksturs un piemērošanas kārtība neļauj šīs normas piemērotājam pārliecināties par konkrētā pretendenta nodokļu saistību izpildi un izslēgšanas pamatotību (*22.1. punkts*).

✓ Likumdevējam piemīt rīcības brīvība, nosakot iepirkuma procedūru pretendentu izslēgšanas kritērijus, ciktāl tie nodrošina pārskatāmības un vienlīdzības principu ievērošanu publisko iepirkumu jomā. Tomēr, izmantojot savu rīcības brīvību, likumdevējam jāizvēlas tādi līdzekļi, kuri pēc iespējas mazāk ierobežotu personu tiesības (*22.2. punkts*).

✓ Lai nepārsniegtu apstrīdētās normas leģitīmo mērķi, likumdevējam ir vai nu jāizvēlas tādi līdzekļi, kuri neierobežo nodokļus maksājošo pretendentu tiesības turpināt dalību iepirkuma procedūrās, vai arī jānosaka tāda tiesiskā kārtība, lai pretendents varētu pierādīt, ka ir veicis visus normatīvajos aktos paredzētos nodokļu maksājumus. Tādējādi likumdevējam saglabājas rīcības brīvība, izvēloties leģitīmā mērķa sasniegšanai piemērotākos līdzekļus, ciktāl tie neierobežo nodokļus maksājošo pretendentu tiesības piedalīties iepirkuma procedūrās (*23. punkts*).